

A hagyományos zsidó felfogás szerint négy különböző újév van. Niszán hó 1-én van a királyok, az állami élet és a hónapok újéve. Elul hó 1. az állatgazdaság tizedének újéve. Tisri hó elseje a tulajdonképpeni újév, az esztendő, a smitá, a jóvel és a mezőgazdaság újéve. Svát hó 15-én van a fák újéve. A zsidó hagyomány szerint ez a nap a fák ünnepe. Héberül hámisáászár vagy röviden Tu Bisvát. A Babilóniai Talmudban mint a fák újéve szerepel.

„Az első (hónap) Svát, Sámmáj iskolája szerint a fák újéve, Hillél iskolája azt mondja, hogy 15-e is ugyanaz.” (Ros HáSáná 1,1)

A régi bölcsek szerint ezen a napon dől el, hogy melyik fa hogyan fog fejlődni, nőni és gyümölcsöt adni – vagy melyik sorvad el, esetleg vihar tépi majd ki.

Annak idején, amikor a bölcsek arról folytattak párbeszédet, hogy pontosan melyik napon kell megülni a fák újévét, természetesen nem gondoltak arra, hogy ezen a napon ünnepi ceremóniákra, vagy a természet ölen tartandó eseményekre kerül sor. Csak annak a dátumnak a meghatározásáról volt szó, melytől a fák életkorát számítjuk. Ez pedig a továbbiakban egy fa gyümölcssei „maaszer” (tized) részének pontos megállapításában játszott szerepet, mert tilos az egyik termés gyümölcséből úgy leválasztani a maaszer, hogy azzal más évekből származó termések gyümölcssei maaszer részét pótolják.

Mi az oka, hogy a fának is van újévük?

Látták a fák, hogy az embereknek van újévük. Összegyűltek, és idézték a Tóra szavait: „Az ember a mező fája.” A fák és az emberek tehát hasonlóak egymáshoz, ha az embereknek van újévük, ugyanez a fáat is megilleti. – Miután a fák érvelése bölcsen hangzott, kérésük meghallgatásra talált. Megkérdezték a fákat, milyen hónapban kívánják ünnepelni az újévüket. A válaszuk az volt, hogy miután szükségük van a vízre, legyen az újévük Svát hónapban, minek jelképe a „vízöntő.”

Svát hónapja Izrael országában megfelel a fák ültetésére, a Tóra igéjének megvalósítására.

„Ha majd bevezetlek arra a földre és ültettek mindenféle gyümölcsfát.”

Körülbelül 500 évvel ezelőtt Cfát városában, Izrael északi részén, a bölcsek egy csoportja összeült, hogy megünnepeljék Tu Bisvátot. Vezetőjük rabbi ichák Luria egy újfajta ünnepségbe vezette be őket, egy olyan rituáléba, melyet ő szerkesztett – a Tu Bisvát széderbe. Izraelben termő gyümölcsöket fogyasztottak, és négy pohár bort ittak. A Biblia és a Talmud azon részeit tanulmányozták, melyek fákról tesznek említést. A Széder menetét leírták egy Pri Ec Hádár című könyvben, mely cím jelentése: A Jó Fa Gyümölcse.

Képzeld tehát, hogy Cfát városában vagyunk a 16.században, és kövessük a Tu Bisvát Széder rendjét úgy, ahogy azt annak idején bölcseink tették.

Má Nistáná Hászéder háze min hászeder sel Pészach?

Miben különbözik ez a Tu Bisvát Széder a Pészach Szédertől?

ELSŐ POHÁR

A fehér bor, vagy gyümölcslé jelképezi a telet, amikor a fák csupaszon, lomb nélkül, a hóban várják a tavaszt.

Kiisszuk az első pohár gyümölcslét, s mondjuk el az áldást:

BÁRUCH ÁTÁ ÁDON-J, ELOHÉNU MELECH HÁOLÁM
SEHÁKOL NIHJE BIDVÁRO

ÁLDOTT LÉGY TE Ö'RÖKKÉVALÓ IS'TENÜNK A VILÁG KIRÁLYA, AKINEK SZAVÁRA MINDEN LÉTESÜLT.

„Mert az Ö'rökkévaló a te Istened bevisz téged egy jó országba, patakoknak, forrásoknak és mély vizeknek országába, amelyek erednek a völgyekben, búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma országába, olajfa és méz országába.”
(Deut. 8:7-8)

A megígért hét fajta lett Tu Bisvát alapja, a hét szent gyümölcs, Sivát Háminim.

Kezdjük tehát a búzával!

Chitá – Búza (süti)

A búzából készült sütemény a túlélést jelképezi, az életet. Sokan vagyunk, akik biztosra vesszük, hogy étel kerül az asztalunkra, de sokan vannak, akiknek még az egyszerű túlélés sem adatott meg, akik éheznek.

„Im en kémach, en Torá”, azaz ha nincs liszt, nincs Tóra, mondja a zsidó hagyomány. Ha nem tudod ellátni a testi szükségleteidet, a lelkedet sem tudod ellátni; ha nincs élelem, nem lesz erőd a tanulásra.

Egy török szokás szerint Rabbi Chaim Palase, aki az 1800-as években élt Izmirben 91 pénzérmét adott cedákaként Tu Bisvátkor, mert 91 a héber „ilán” szó számértéke.

Együk meg most a búzalisztból készült süteményt.

BÁRUCH ÁTÁ Á'DONÁJ EL'HÉNU MELECH HÁOLÁM BORÉ MINÉ MEZONOT.

ÁLDASSÁL TE Ö'RÖKKÉVALÓ I'STENÜNK A VILÁG KIRÁLYA, TEREMTŐJE AZ ÉTELEK FAJTÁINAK.

Ezek után együk meg az olajbogyót, datolyát és a szőlőt.

„Az agadában is gyakran szerepel az olajbogyó. Rabbi jehosua ben Lévi mondta: Miért hasonlítják Izraelt az olajfához? Mert amiként az olajfa ágai nem hullanak le sohasem, úgy Izrael sem vész el soha, sem ezen a világon, sem a másvilágon.”

Aki azt hiszi, hogy a pálma Izrael leggyakoribb fája, téved. Kevés pálma van Erecben, erdők nincsenek belőle. A pálmafák csak díszei az országnak és igazi keleti jelleget kölcsönöznek neki.

A Zsoltárok könyve az igaz embert pálmafához hasonlítja:

„Cádik kátámár jifrách,
keerez bálvánon jiszgé.”

„Az igaz virul, mint a pálmafa,
magasra nő, mint a cédrus.”

Gefen – Szőlő

A szőlő a közösség. A szőlő fűrtben nő, úgy ahogy mi is közösségben élünk, mely alapvető a jólétünkhöz.

„A világ egy fa, és az emberek a gyümölcsei.”
(Slomo Ibn Gvirol, 11.sz. Spanyolország)

BÁRUCH ÁTÁ Á'DONÁJ EL'HÉNU MELECH HÁOLÁM BORÉ PRI HÁEC

ÁLDASSÁL TE Ö'RÖKKÉVALÓ I'STENÜNK A VILÁG KIRÁLYA, TEREMTŐJE
A FA GYÜMÖLCSÉNEK.

MÁSODIK POHÁR

A második poharat is kiisszuk: fehér bor vagy lé, kis pirossal keverve. A fehér a telet, a piros a tavaszt jelképezi, ugyanakkor a két évszak közötti átmenetet is. (a tél erősebb még, ezért több a fehér)

Ízleljük meg most a fügét, almát és a körtét.

A füge a Tórára emlékeztet. Miért hasonlítják a fügét a Tórához? Mert minden gyümölcsben van egy rész, amit nem fogyasztunk (pl. a datolyában a mag, a narancsban a héj, a szőlőben a fűrtnek a szára), a füge azonban teljes egészében élvezhető és ehető.

Az almával együtt együnk a gránátalmából is. Ha valaki megszámolja a gránátalma magjait, a hagyomány szerint 613 magot talál, annyit amennyi micve, parancsolat található a Tórában.

„EREC ZÁVÁT CHÁLÁV U DVÁS”
„TEJJEL MÉZZEL FOLYÓ ORSZÁG”

Egy alkalommal, Ha Rav Kook a mezőn sétált, mélyen elgondolkodott. A fiatal diák, ki kísérte leszakított egy levelet az ágról. A rabbit nagyon megrázta ez, és odafordulva tanítványához gyengéden ezt mondta: „Hidd el, ha mondom, soha nem szakítok le egy levelet sem, még egy szál fűvet sem, csak, ha szükséges. A növényi világ minden egyes tagja külön dalt énekel, és a teremtés isteni rejtélyének egy titkát leheli.” Ekkor értette meg a diák, mit is jelent a Cáár Bááléi Cháim.”

HARMADIK POHÁR

A harmadik pohár fele fehér, fele piros bor vagy lé, ez a tavaszt jelképezi. A növények fejlődnek a napsugarak melegétől, és magukba szívják a téli nedvességet a földből. Innen a tavasz ereje.

Most együk meg a narancsot és a mandarint.

„Mikor egy gyümölcsöt adó fát kívágnak, egy hang hallatszik a világ egyik végétől a másikig, egy hang, amely emberi fülnek nem hallható.”

„Rabbi Jochánán ben Zakkáj mondta:

„Ha facsemetével a kezében állsz, amikor érkezik a Messiás, először ültess el a fát, s csak ezután üdvözlödd a messiást.”

Ávot deRábi Nátán

Most együk meg a mogyorót, mandulát, pisztáciát, s mondjuk el az áldást.

BÁRUCH ÁTÁ ÁDON-J EL-HÉNU MELECH HÁOLÁM, BORÉ PRI HÁÁDÁMÁ

ÁLDASSÁL TE Ö'RÖKKÉVALÓ I'STENÜNK A VILÁG KIRÁLYA TEREMTŐJE A FÖLD GYÜMÖLCSÉNEK

Egy ember vándorol a sivatagban, étlen, szomjan, kimerülten. Egyszer csak talál egy gyümölcsötől roskadozó fát, árnyékosat, mely törzsénél egy kis forrás található. Eszik a fa gyümölcséből, iszik a vízből, és megpihen az árnyékban. Amikor indulni készül, azt gondolja: „Ó, Te fa! Hogyan köszönhetném meg, amit értem tétted? Ha azt mondom, „legyen gyümölcsöd édes – már édesek.” Mondhatnám, legyen árnyákod kellemes!” Már így van. „Gyökereid találjanak nedvességet.” Már találtak. Csak annyit mondhatok: „Minden, mi belőled lesz majd, hasonlítson hozzád!”

NEGYEDIK POHÁR

A negyedik pohár a legsötétebb. A talaj megérlelte a magokat, a termés fejlődik, növekszik, a virágok kinyíltak, a fák virágoznak.

Igyuk ki a negyedik poharat.

Az az ima, amit akkor mondunk, mikor visszahelyezzük a Tórát a helyére, ezt mondja: „Tórámat el ne hagyjátok! Élet fája az a hozzá ragaszkodóknak, és támogatói boldogok, útjai a gyönyörűség útjai és mind az ösvényei: békesség.”

Mit jelenthet az, hogy a Tóra az „élet fája”?

Együk meg most mindazt, ami még az asztalon van.

A Talmudban találhatunk egy szép szokást, mely megmutatja az emberek szeretetét a fák iránt. A csecsemő születését követő esztendőben szokás volt fát ültetni a gyermeknek. Cédrust a fiúnak és ciprust a lánynak. Az esküvőkön azután a fiatal pár hüppéjét a fa ágaiból készült botok tartották.

Az embereknek szükségük van fákra és a fának emberekre. Amikor Isten megteremtette a világot fákat adott az embereknek, hogy ehessenek, és hogy vigyázzanak rájuk. ... Tu Bisvát emlékeztet minket erre a barátságra: a fák vigyázzanak ránk, amíg mi is vigyázunk a fákra.

Amikor Isten megteremtette az első embert, elvitte és megmutatta neki az Édenkert fáit. Azt mondta az embernek: „Nézd, milyen gyönyörű lett a munkám. Jegyezd meg jól: Minden, amit teremtettem NEKED teremtettem. Gondolj erre, és ne tégy kárt a világomban, ne rombold, mert ha ezt teszed, nem lesz, ki kijavítja.”

/Ecclesiastes Rabba 7:28/

Végül, a Tu Bisvát Széder befejezéséül olvassuk el ezt az idézetet a Bibliából: „És visszahozom népem Izrael foglyait, s felépítenek elpusztult városokat, hogy lakják és ültetnek szőlőket, hogy borukat igyák, kerteket csinálnak, hogy egyék gyümölcsüket. És elültetem őket földjükön, és nem szakíttatnak többé el földjükről, melyeket adtam nekik, mondja az örökkévaló a Te Istened.”

/Ámosz 9:14/

Nem is leszel tőle lüke,
Ádámé volt a levele,
Évée is, ez a ...

Nem olyan, mint a naspolya,
Magas fán nő, a ...

Az asztalról gyorsan fogy ó,
Zöld és finom ...

Bor és lé lesz belőle,
Van, ki be is rúg tőle,
Nem trombita és nem kürt,
Kezemben egy ...

Ez a gyümölcs robban ám,
Benne magok halma,
Piros, édes s savanyú,
Ő a ...

Mezőn nő a kalász,
Nem megy arra vadász,
Az ekét traktor húzza,
Kell a liszthez: ...

Olyan, mint a búza,
Csak gyakran nagyon árva,
Megfeledkeztünk,
Mily fontos az ...

Fák:
Fent a hegy és lent a völgy,
Vastag törzse, ez a ...

Eső ellen kell az ernyő,
Tűlevelű ez a ...

Itt a paplan, hol a párna?
Magasra nőtt, ez a ...